

Klic TRIGLAVA

LETO IV.

1. oktobra 1951

ŠTEV. 78.

O D K R I T O S T

=====

Na drugem mestu objavljamo poročilo o spomenicah, ki sta jih ameriškemu Narodnemu odboru za svobodno Evropo ločeno predložila Akcijski odbor za slovensko državo in Slovenska Pravda. Prva spomenica z delno objavljanim dr. Žebotovim pismom NCFEju je bila priobčena v listu "Slovenska država". Druga spomenica je v celoti z vso korespondenco objavljena v vestniku "Slovenska Pravda".

Tako sta naš dve mladi in novi organizaciji postavili pred dejstvo, da sta objavili vsebino svojih dokumentov. Dasi bi bilo želeli od g.dr. Žebota, da bi - ko že o tem razpravlja - vsaj nakazal vsebino svojega predloga za sporazum z g.dr. Krekom če ga že ni v celoti objavil, smo kljub temu z zgoraj omenjenim lahko zadovoljni. Tak postopek, ki mu bo, zgleđa, sledila tudi Slovenska demokratska stranka (kot napoveduje v l. št. Domovine, glede objave korespondence z Jugosl. narodnim odborom v Londonu), je znak, da je politično delo vezano na odgovornost javnosti, ki more samo na takšen način objektivno in ob pravem času ugotavljati delovanje političnih organizacij in oseb, do njega zavzemati stališče, ga odobravati ali kritizirati. Skratka: tak postopek je izraz demokratičnega mišljenja.

Izgovor, da zdaj ni čas za objavljanje dokumentov in razlaganje javnosti kaj politične osebe in odbori delajo, je jalov. Naši dokumenti in naše delo so po obsegu, pomenu in vsebini črvički v primeru z dokumenti in delovanjem velesil. Slednje objavljajo takorekoč vse - bodisi v svojih parlamentih bodisi v tisku. To tudi morajo, če hočejo manifestirati odgovornost oblasti narodu, če hočejo prakticirati demokracijo. Samo tam, kjer oblast ne izhaja iz naroda, samo tam, kjer politični prvaki ne ljubejo javne odkritosti ali pa smatrajo, da že sami vedo kaj delajo in da javnosti to ni nič mar, dokumentov ne objavljajo, na javno postavljena vprašanja ne odgovarjajo, ne polagajo obračunov o izvršenem delu, niti se jasno in nedvoumno ne izjavljajo o namenih in ciljih politične akcije.

Dr. Žebotov poziv g.dr. Kreku, naj se izjavi o svojem stališču in seveda s tem stališču svoje stranke do vprašanja slovenske države, je na mestu. Sklicevanje na g.dr. Mačka v tej zvezi pa je nerodno. Dr. Žebot bi se mogel opirati le na dr. Krekove lastne izjave, v kolikor so zabeležene. Kajti pisal je dokument za NCFE, ne pa morda polemičen članek za kak list. Res pa je spet po drugi strani naravnost smešno, da o dr. Krekovem stališču govori tujec, v tem primeru g.dr. Maček, sam g.dr. Krek pa o tem molči. Tem bolj smešno, ker se na poročilo Ameriškega Hrvatskega Glasnika, da je namreč dr. Krek nekje pred tujci podal izjavo, da je za Jugoslavijo in za monarhijo, ni oglasil g.dr. Krek in ni stvari demantiral, če ne odgovarja dejstvu, ampak sta ga branila g.dr. Maček in dr. Kuhar. Prav je imel urednik Ameriškega Hrvatskega Glasnika, ko je dostavil, da ga pri tem zanima, kaj na to pravi g.dr. Miha Krek. Ta molči...

+ + +

1

PO IZJAVI AKCIJSKEGA ODBORA

Lansko leto je Akcijski odbor za slovensko državo začel zbirati podpise na "Slovenski izjavi", ki jo je z zbranimi podpisi nedavno predložil Narodnemu odboru za svobodno Evropo v Ameriki. Klic Triglava je o tem poročal v 72.in 74.številkah. O zadevi pa so poročali tudi drugi begunski časopisi.

Predsednik Akcijskega odbora g.dr.Žebot je zdaj objavil v "Slovenski državi" članek, v katerem razlaga okoliščine omenjene akcije ter deloma objavlja vsebino dopisovanja z NCFE-jem.

Ob osebnem razgovoru v uradu NCFE-ja junija meseca je bil dr.Žebot povabljen, da predloži spomenico o možnostih sporazuma in sodelovanja z g.dr.Krekom. Zagotovljeno mu je bilo, da bo takšno vabilo dobil tudi g.dr. Miha Krek.

Tako je g.dr.Žebot sestavil svojo spomenico, potem ko se je posvetoval s svojimi ožjimi sodelavci. Besedila spomenice dr.Žebot ne navaja. Na spomenico pa mu je NCFE odgovoril, da se mu zdi, da na osnovi dr.Žebotove in dr.Krekove spomenice ni skupne podlage, na kateri bi bilo mogoče izvesti učinkovito sodelovanje.

Po takšni ugotovitvi je g.dr.Žebot pisal ameriškemu Odboru, da so bila "vprašanja postopka in organizacije vedno podvržena kompromisom". Z ozirom na to načelo in pa pod vtisom NCFEjeve zagotovitve, da bo dr.Žebotove ljudi "dr.Krek srečal na pol poti", je dr.Žebot predložil spomenico. Potem nadaljuje: "Osnovna načelna stališča glede dolgoročnih rešitev so manj sprejemljiva za kompromis". To ugotovitev razumemo, češ da bi bilo težko doseči kompromis med dr.Žebotovim "slovenstvom" in dr.Krekovim "kontinuitetnim jugoslovanstvom". Toda tudi temu takoj g.dr.Žebot doda, da bi morda celo v tem bil načelni sporazum med njim in dr.Krekom mogoč, češ da je g.dr.Maček nedavno zapisal v Ameriškem Hrvatskem Glasniku, "da se dr.Miha Krek kakor velika večina Slovencev bori za svobodno slovensko državo enako kot se Hrvati borimo za svobodno hrvaško državo". Če je to po dr.Mačku zapisano stališče točno in če se s tem strinja g.dr.Krek, potem sporazum ne bi bil težak. Potrebno pa bi bilo seveda, nadaljuje dr.Žebot, da sam g.dr.Krek osebno potrdi dr.Mačkovo izjavo. Če bo to res storil, potem, zaključuje g.dr.Žebot, bo on sam predlagal razpust Akcijskega odbora za slovensko državo, katerega začasni predsednik je zdaj. Sicer da bodo šla prizadevanja in borba za primernejšo ureditev dela za narodno svobodo še naprej, toda vse to bo lažje, ker ne bo razlike v osnovnem narodno-političnem gledanju.

SPOMENICA SLOVENSKE PRAVDE

Izvršni odbor Slovenske Pravde je v svojem vestniku (št.49.in 50.) objavil celotno besedilo spomenice, s katero se je predstavil ameriškemu Narodnemu odboru za svobodno Evropo. Objavljena je tudi vse besedilo dopisovanja ob tej spomenici.

Spomenica je sestavljena iz petih delov: Uvodoma je "Izjava" Slovenske Pravde, ki je bila sprejeta ob ustanovitvi 29.oktobra 1947. Nato je v razpravi "Pojav Slovenske Pravde" obrazložen nastanek organizacije, njegovi vzroki in okoliščine. Tu se še razprava v predvojno Jugoslavijo, se pozudi pri okupaciji in revoluciji ter zaključi v emigraciji. V tretjem delu ("V spremenjenih prilikah") opozarja Slovenska Pravda ameriški Odbor na osnovno spremenjene prilike, ki so nastale po razpadu predvojnne Jugoslavije in ki imajo svoj odmev predvsem v mlajši generaciji, pa naj je bilo to med vojno pod okupacijo, ali pa danes v domovini pod komunizmom ali na zapadu v emigraciji. Te spremenjene razmere rahljajo vse bolj vezi med predvojnimi redom in generacijo; ki se - kolikor je živi na zapadu - danes vse bolj vrašča v zapadno demokratično koncepcijo življenja. Tu nakazuje razprava vzroke, zakaj prihaja do miselnega konflikta med staro in mlado generacijo. Zaključek je na povdarku, da ne gre principijelno izključevati

KLIC TRIGLAVA

53, Bucks Hill, Chapel End
Nuneaton, Warwickshire

Izhaja 1.in 3.ponedeljek v mesecu.

(Dalje na 6.strani)

TRSTU SE PLETE USODA

(Dopis iz Trsta)

15. septembra letos so potekla štiri leta odkar je bilo ustanovljeno Svobodno tržaško ozemlje. Res je, da s tem ni zadoščeno našim upravičencem - nim slovenskim željam, toda v danih okoliščinah je to vsekakor najboljša kompromisna rešitev vseh zapletenih interesov, ki se križajo v tem važnem jadranskem pristanišču. Zato jo moramo Slovenci zagovarjati in braniti.

Ta dolžnost je toliko večja prav v teh dneh, ko je obstoj Svobodnega tržaškega ozemlja zopet na tehtnici. Prav te dni je Svobodno tržaško ozemlje znova doživelo enega izmed svojih kritičnih trenutkov. Verjetno so za Trst baš letošnji jesenski dnevi zgodovinskega in odločilnega pomena.

Ta nemir seveda Tržičanom ne koristi, posebno ker se stalno ponavlja vsakih par mesecev, vse od onega 20. marca, ko je Bidault na teatraličen način oznanil italijanskemu narodu, da so mu tri zapadne sile pripravljene vrniti vsa Svobodno tržaško ozemlje. Kdor ne živi v Trstu, si težko predstavlja, kako je ves gospodarski, politični in duhovni razvoj tega ozemlja ohromel zaradi teh stalnih napetosti, ki jih povzročajo nejasna politika velešil v tržaškem vprašanju. Velešile se namreč nikakor ne morejo izviti iz začaranega kroga, v katerega so zašle s svojo omenjeno izjavo. Dobro vedo, da je ne morejo izpolniti, na drugi strani pa ne najdejo poguma ali načina, da bi jo odpovedale. Zato jo ponavljajo vedno bolj vodeno, toda še vedno dovolj močno, da pretresejo živce Tržičanom in vsem, ki imajo tam svoje interese, vzbujajoč jim občutek nestalnosti.

Ali smo sedaj v razvoju, ki bo položaj dokončno razčistil? Težko je odgovoriti. Naštetjemo lahko samo nekaj elementov, ki nam dajo slutiti vzrok sedanje zaostritve tržaškega vprašanja in verjetno smer njegovega bodočega razpleta.

Nedvomno je, da so ameriške in britanske oblasti opazile v Trstu na raščanje števila pristašev samostojnosti Svobodnega tržaškega ozemlja. Ugotovile so tudi, da je samostojnost najvažnejši adut tržaške komunistične propagande. Če so uvidevne in dovolj samokritične, so torej spoznale, da je njihova pro-italijanska politika v širokih slojih nepopularna in zato nepravilna ter na dolgi rok obsojena na neuspeh.

Zamenjava izrazito filoitalijanskega poveljnika AA-zone tržaškega ozemlja, gen. Aireyanz umerjenjšim in predvsem vojaškim generalom Wintertonom nam je dala slutiti, da dobiva omenjena stvarnost počasi svoje zadoščenje. Italijanski volivni zakon, ki bi dal italijanskim iredentistom v Trstu v občinskem svetu 2/3 večino, tudi če bi pri volitvah dosegli samo relativno večino glasov, ni bil raztegnjen na Svobodno tržaško ozemlje. Volitve so bile razpisane po starem volivnem zakonu, ki predvideva proporcionalno razdeljevanje mandatov. Samozavest vseh, ki so za ohranitev svobode tržaškega ozemlja, je rastla.

Italijanski iredentisti so opazili, da bodo doživeli poraz. Napeli so vse sile, da bi dosegli vsaj odgoditev volitev. Posebno so to svojo aktivnost povečali potem, ko jim ni uspelo sestaviti enotne italijanske iredentistične liste. V igro se je na precej nepoklican način mešal tudi sam italijanski ministrski predsednik De Gasperi. Predlagal je odločitev volitev v javni izjavi. General Winterton pa je italijanskim iredentistom to zahtevo odbil.

Toda De Gasperi je bil tik pred potovanjem na konferenco Atlantskega sveta in v Združene države. Nerodno bi bilo, ako bi prišel De Gasperi še s parnika s pritožbo, da mu niso hoteli ugoditi niti v taki malenkosti, kot je odgoditev tržaških volitev. Tako so bile volitve proti vsemu pričakovanju nenadoma odgodene.

V Trstu je završalo. Izgledalo je, da bo zahodna politika zopet zavila v svoj pro-italijanski tir ter da bo prisilila tudi Jugoslavijo na popuščanje. Toda italijanski iredentisti so po nekaj dneh že spoznali, da so z odgoditvijo volitev pravzaprav odkrili svojo slabost, ki jo je prebivalstvo tudi izpregledalo. De Gasperi je doživel v pogledu Trsta v Ameriki samo namig na sporazum z Jugoslavijo. Volitve so bile res samo odgodene in predvidoma se bodo vršile 7. in 14. decembra.

Kaj pa stališče zahodnih velesil? Bistvenih sprememb vsaj v Trstu ni opaziti. Sporazum med Italijo in Jugoslavijo se jim vsekakor zdi naj- lepša rešitev. Neznanko zase tvori jugoslovansko zadržanje, katerega bi si morali posebej ogledati.

Ni torej vse črno, kakor je izgledalo, ko še ni bil prebavljen uda = rec, ki so ga dobili Tržačani z nenadno odgoditvijo volitev. Skrb pa pov- zroča misel na morebitne razgovore med Italijo in Jugoslavijo. Toda prav v tem času, ko se šele ustvarjajo odločitve, ki naj veljajo za bližnjo bo dočnost, mora biti naloga vseh Slovencev in ostalih jugoslovanskih pred- stavnikov, da pomagajo vsak na svoje mestu in vsak po svojih močeh, da prodre ter se uveljavi v svetu misel o pravilnosti tiste edine rešitve, ki bi našim tržaškim sonarodnjakom danes najbolj odgovarjala in to je: Svo- bodno tržaško ozemlje.

GLASOVI O TRSTU

Ameriška, angleška in francoska vlada so pretekli teden uradno izja- vile naklonjenost za popravo italijanske mirovne pogodbe. Izjava omenja "gotove omejitve in onesposobitve", ki jih je treba odstraniti. Tudi iz- java predsednika Trumana ob De Gasperijevem obisku v Washingtonu, enako kot sklepi Atlantskega sveta, ki je pred tem zasedal v Ottawi, omenja iz- recno italijansko oboroževanje. To je po mirovni pogodbi omejeno, pa bi ga Zapađ rad pospešil, kot smo že pisali. Glede Trsta De Gasperi ni dobil jasnih obljub; napotili so ga le na tir razgovorov s Titom.

Jugoslovanski poslanik v Washingtonu je izjavil, da je Jugoslavija pripravljena na pogajanja in da ne vztraja na zahtevah po celém Trstu.

Angleški list "Manchester Guardian", ki se je do zdaj še edini zavze mal za Svobodno tržaško ozemlje, je odkril novo rešitev: Trst sam Italiji - ozadje s popravljeno mejo pa Jugoslaviji.

BEGUNCI IZ JUGOSLAVIJE

Celovec, 20. septembra. Poročilo našega dopisnika.

V Celovec prihajajo begunci iz Jugoslavije vsakodnevno. Avstrijske o- blasti ali pa FSS jih nato po krajšem ali daljšem zaslišanju pošljejo na trimesečno delo na kmetih. Večkrat dnevno pribeži do 10 beguncev, večino- ma mladih fantov. Med njimi je največ Slovencev, predvsem iz Gorenjske. Stajerci beže proti Gradcu. Ne manjka pa tudi Hrvatov, zlasti Zagrebčanov. Redki so Srbi, kar pa zaradi prevelike oddaljenosti ni nič ruđnega. Mnogi fantje beže pred vojaščino; nekateri so politični begunci, nekaj pa je med vsemi temi tudi pustolovcev. Saj so med njimi celo 15 letni dečki, ki sami ne vedo, čemu so pribežali. - Pred kratkim je pobegnila petorica kar v vlaku. Ko se je premaknil vlak iz jeseniške postaje, je skočila ta pe- torica enostavno v vlak - izstopila pa je v Avstriji.

Razgovarjal sem z nekim Kranjčanom, ki je služil vojsko v Pirotu v Ma- cedoniji. Pripovedoval mi je značilen dogodek iz leta 1949: "Neke november- ske noči je bil dan znak za alarm, češ da so se pojavili na bolgarsko-ju- goslovanski državni meji ruski tanki. Med oficirji je prišlo do popolne panike. Načelnik štaba Peter Ljubičić je bil tako iz sebe, da je privlekel od nekod sekuro in razsekal vse kasete z municijo. Oficirji so begali sem ter tja, ne da bi vedeli kaj naj ukrenejo. Vojaki smo bili kot ovce brez pastirja. Če bi tisto noč privozil samo en ruski tank v vojašnico, bi se mu vse brez enega strela predalo. Šele ko smo prejeli povelje od višje komande, smo krenili na državno mejo, kjer smo se zakopali. Ko so po osmih dnevih izginili sovjetski tanki, smo se tudi mi vrnili nazaj v vojašnico. Bogve kako bi s tvar izpadla, če bi kak navdušen Šiptar izstre- lil le en strel...; ruski tanki so bili tik pred nami."

Na moje vprašanje, kaj bi ukrenili, če bi Sovjeti napadli Jugoslavijo, mi je takole odgovoril:

Borbo bi prav gotovo sprejeli. S posebnim navdušenjem seveda šele po tem, če bi nam prišli na pomoč Amerikanci. Umikali bi se pred vzhodno pre- močjo na vsak način. Toda nikakor se ne bi borili za Tita. Zavlekli bi se pač v hoste in se tolkli na laštno pest. Slovenci bi v tem slučaju ostali skupaj in bi se tolkli najprej za Slovenijo; gotovo pa bi tudi kaj prišlo "od zgoraj".

BRITANSKA PARLAMENTARNA DEMOKRACIJA

V Angliji so naznanili splošne volitve. Britansko politično kolesje se bo zasukalo v tem demokratičnem procesu. Klic Triglava ga osvetljuje v vrsti člankov, ki jih je priredil g.V.A.Farkaš.

Demokracija je sistem, ki omogoča vsakemu državljanu udeleževanje pri upravi. Ko so v Atenah prvi uvedli ta sistem, so se udeleževali le svobodni meščani, in ker je bilo njihovo število razmeroma majhno (le nekaj tisočev), so se mogli vsi zbirati na enem mestu, da se razgovore in rešujejo državne posle.

Toda v novejših časih je ta oblika neposredne demokracije zaradi povečanja prebivalstva postala v glavnem neizvedljiva in pričeli so se uporabljati različni načini zastopanja. V Angliji n. pr. volijo spodnjo zbornico (House of Commons). Namesto da bi se državljanji sami udeleževali sešankov parlamenta, pošiljajo svoje predstavnike, ki so izbrani z volitvami iz liste kandidatov. Ti predstavniki - narodni poslanci - si prizadevajo, da v parlamentu čim boljše predstavljajo politično mišljenje in želje volivcev, kajti njihovi sodbi se morajo ponovno podvreči po gotovem času.

Tak način je popolnoma v nasprotju z diktaturo, kakršna je bila v Hitlerjevi Nemčiji ali Mussolinijevi Italiji ali kakršna je danes v SSSR, pri nas doma ali povsod drugod za železno zaveso. V vseh teh deželah je "vodja" prišel na oblast s silo in prevaro, izbral si je sam svoje pomočnike, si ustvaril tajno policijo, in ne upošteva narodnih želja; samo od časa do časa s silo izvleče papagejski "da", kadar je to diktatorju potrebno (največkrat zaradi tujine). Edini način, da se narodi osvobodijo takšne diktature (razen zunanje pomoči) je "kopel v krvi".

Svobodni narodi so iznašli način za periodično spremembo svojih vlad v miru, brez solza in krvi, ako izgube zaupanje volivcev, od katerih so odvisne in od katerih pričakujejo podporo. Demokracija - oziroma tak način uprave - nalaga težko odgovornost na pleča navadnega državljanja. Navadni državljan je na koncu koncev odgovoren za dobro ali slabo politiko države. Kot nasprotstvo nacizmu, fašizmu in komunizmu je demokracija od rasel način upravljanja, katerega more uspešno vršiti samo odgovoren, odrasel, zrel narod.

Parlamentarna vladavina

Sistem, po katerem se morejo navadni ljudje udeleževati upravljanja svoje dežele, je eden glavnih doprinosov angleškega naroda k napredku človeštva. Ta sistem - parlamentarna demokracija - ni bil ustvarjen čez noč. Proizvod je dolge dobe razvoja in borbe, domala skozi 700 let.

Po hudem in dolgem boju s kraljem je parlament v 17. stoletju postal vrhovno telo, toda skoraj 150 let je predstavljal zelo majhen del družbe. Volivna pravica se je postopoma širila, dokler niso leta 1928 dobili prave glasovanja vsi moški in vse ženske, starejši od 21 let - z izjemo zločincev, norcev in lordov (članov zgornje zbornice).

Toda ena stvar je imeti volivno pravico in popolnoma druga pa možnost, da uporabiš to volivno pravico svobodno in brez strahu. Zaradi tega so med drugim uvedli tajne volitve in ukrepe za preprečevanje podkupovanja in korupcije za časa volitev. S tajnimi volitvami je vsak volivec za varovan pred morebitnim maščevanjem ali preganjanjem tako od delodajalca ki bi glasoval drugače, kakor od stranke, ki je prišla na oblast, če zanjo ne bi volil. Z ukrepi za preprečevanje podkupovanja in korupcije pa je med drugim preprečeno kupovanje glasov za "volivni golaž".

Parlamentarna vladavina v Veliki Britaniji še danes sestoji iz treh elementov, ki so: kralj, lordska zbornica in poslanska zbornica. V zgodovini se je relativni pomen teh treh elementov dokaj spremenil.

Kralj je po ustavi še zmeraj središče in izvor oblasti. V njegovem imenu postavljajo nove zakone in v njegovem imenu jih izvršujejo. Tako je n. pr. legalno potreben kraljevi pristavek, da kak ukrep parlamenta postane zakon. Toda kraljeva vloga je danes simbolična in formalna in tudi

kraljevi pristanek je le stvar zunanje oblike. Že več kot 200 let se ni pripetilo, da bi kralj odbil svoj pristanek, kajti zares bi to pomenilo, da ne spoštuje narodove volje in bi moglo imeti zelo slabe posledice za monarhijo. Moč, ki jo je kralj nekoč imel in se je posluževal, je prešla na parlament in kralj se nič več ne udeležuje političnega življenja, razen kadar ga ministri vprašajo za svet.

Pravzaprav ima kralj le eno samo zares važno nalogo, namreč da postavi ministrskega predsednika. Toda tudi ta funkcija je večkrat skoraj avtomatična. Ako neka stranka dobi večino, potem mora vodja te stranke postati ministrski predsednik. Kadar se gre za koalicijsko vlado, pa po nasvetu voditeljev strank postane predsednik tisti, v katerega bo večina imela zaupanje.

Čeprav kralj nima več nobene politične avtoritete, ne smemo podcenjevati njegovega pomena. Formalnost, da vsi zakoni izvirajo iz kralja, ga napravlja za živ simbol narodnega edinstva. Obenem pa dejstvo, da se ne udeležuje v politiki, preprečuje, da bi ga istovetili s stranko ali politiko, ki bi mogla temu edinstvu škoditi.

Lordska zbornica (House of Lords) ni voljena in jo ne izbira narod. Sestavlja jo nekaj manj kot 800 plemičev (peers), pri čemer je všteto 26 anglikanskih škofov in par najvišjih sodnikov (law lords), ki so zaposleni z zelo važnimi pravnimi posli. Samo majhen del lordov se v resnici udeležuje dela zbornice. Toda med njimi so nekateri najsposobnejši in najizkušenejši mošje v Veliki Britaniji.

Moč in vpliv lordske zbornice na odločitve poslanske zbornice se je v teku zgodovine občutno zmanjšal. Pred letom 1911. so morali vsi zakonski osnutki, predno so postali zakon, dobiti odobritev lordske zbornice in kraljev pristanek. Od 1911. leta naprej pa postanejo "denarni zakoni", t.j. tisti, ki se tičejo financ, veljavni in dobe kraljev pristanek tudi brez odobritve lordov, ako so jo zavlačevali več kot en mesec. Vsak drug zakonski osnutek, ki ga poslanska zbornica sprejme v treh zaporednih zasedanjih v času najmanj enega leta, postane zakon, čeprav ga lordska zbornica zavrne. (Do 1950. leta je bil najkrajši rok 2 leti.) Tako more torej lordska zbornica edino zavreti zakonodajo za 1 leto (a še to ne pri denarnih zakonih), a ne more preprečiti poslanski zbornici, da bi postavljala zakone, kakršne hoče.

Poleg gornjega je lordska zbornica najvišje prizivno sodišče za Anglijo, Wales, Škotsko in sev. Irsko.

Kljub dokajšnjim omejitvam pristojnosti in oblasti lordske zbornice, mnogi niso zadovoljni z obstojem nasledstvene zgornje zbornice v demokratični ustavi. Nekateri hočejo popolno odpravo lordske zbornice. Drugi želijo le reform. Toda danes to vprašanje ne razburja duhov kaj posebno.

SPOMENICA SLOVENSKE PRAVDE (zaključek z 2. strani)

ali prezirati novih političnih in socialnih tokov. - Nato sledi lanskoletna izjava Izvršnega odbora ob NCFEjevih naporih za jugoslovanski sporazum - Spomenico zaključujejo trije predlogi: ustanovitev novinske agencije, skrb za strokovno usposabljanje beguncev in razširitev NCFEja na mednarodno osnovno. - Prepis spomenice je bil poslan pri NCFE sodelujočemu g.dr. Kreku. NCFE je ob prejemu spomenice ugotovil "še posebej uvideven in konstruktiven ton" Pravdinih pripomb in "ocenitve sedanje situacije". "Premišljeno izražanje" v spomenici "more prispevati k vzpostavitvi zrelega ozračja," v katerem se je "vseeno mogoče približati političnim razlikam iz prave perspektive, čeprav so seveda potrebne za demokratični obstoj". Ob zaključku izraža NCFE zadovoljstvo, da je Pravda o spomenici obvestila tudi g.dr. Kreka in s tem pokazala zanimanje pri sodelovanju z njim. Kot odgovor je Sl. Pravda pojasnila, da je obvestila dr. Kreka iz preproste vljudnosti, čeprav je smatrana proti njemu v opoziciji in je naletela na malo razumevanja za svoje poglede. To pojasnilo sprejema NCFE na znanje z ugotovitvijo "da je vsekakor politično stališče, katerega zavzema Slovenska Pravda popolnoma zadeva njenega lastnega prevdarka". NCFE ni imel namena, da bi to stališče pojmoval napačno. "Enostavno z veseljem smo zapazili razumen način, v katerem ste podali Vaše poglede in Vašo premišljenost, da ste o njih obvestili dr. Kreka. Upamo, da boste Vaše razlike z dr. Krekom še nadalje raspravljali na višini, ki jo naznačuje Vaša korespondenca."

Objavljeno ni nikakršno pismo dr. Kreka. Kaže, da ob prejemu spomenice ni odgovoril.

J A V N O M N E N J E

Proti Titu. - G.urednik! G.F.P. v KT-76 sklepa takole: Anglija in USA ne želita, da v Grčiji in Turčiji pride do neokomunistične vlade, ergo ne želita tudi "neokomunistično" vlado v Jugoslaviji. Kdo pa mu je povedal, da bi v slučaju revolucije v Grčiji in Turčiji prišla na oblast neokomunistična vlada? Če bi že prišlo do revolucije, bo sta menda obe revolucionarni vladi za Moskvo. To je seveda ugibanje, Titova Jugoslavija pa je stvarnost in je smešno izvajati za ključke na "podobnostih", ki podobnosti sploh niso.

Enako kot s Turčijo in Grčijo Zapađ ni povsem zadovoljen, tako tudi ni z Jugoslavijo. In prav zato, ker so vse tri na strani Zapada, nimata niti Anglija niti USA namena in ne časa zanimati se s problemi, katere stranke bi danes bile bolj primerne voditi državno krmilo. Torej Zapadu ne gre za to, če je v Turčiji in Grčiji "neokomunizem" in v Jugoslaviji demokracija, ali narobe; glavno jima je, da so države politično orientirane proti Moskvi. - Kaj pa bi USA in Anglija pridobili z "novo" Jugoslavijo? Ali bi se ta bolj odločno borila pred napadom recimo Rumunov ali Ogrov? Ali bi postala organično enotnejša in politično močnejša? Bi sploh lahko kaj doprinesla k stabilizaciji položaja na Balkanu? Enostavno je govoriti o demokratski "alternativi pametne emigracije"; mi pa more g.F.P. povedati kaj je program te alternative ali mogoče kdo so ti člani pametne jugosl. emigracije? - Titova Jugoslavija je in ostane heretik svetovnega komunizma, zato toliko bolj nevarna kot pa kakšna druga "fašistična" država in iz istega razloga tudi velika adut Zapada v mrzli vojni. V.R.

MacArthur. - G.urednik! Vprašanje MacArthurja je očitvidno postalo danes samo vprašanje notranje ameriške politike. Del republikancev ta slučaj izrablja v borbi proti predsedniku Trumanu; ti republikanci hočejo iz McA slučajja narediti glavni adut za predsedniške volitve 1952. A dejstva so ta: Senatsni odbor, ki je 7 tednov raziskoval ta slučaj, je sklenil, da ne bo objavil zaključkov preiskave. Zato ni mogoče reči, da bi zaključki bili za ali proti McA. Samo osem re-

publikanskih senatorjev je podalo svoje privatno mišljenje, ki ni bilo uradno mnenje celotnega komiteja. Popolna slika odborovega mnenja tako ni znana, kdor kritizira Trumanove "metode" pri odstranitvi McA, naj tudi pove, kako bi moral Truman postopati. Dejstvo je, da predsednik USA ni storil nič, s čimer bi kršil ameriško ustavo. Dokler omenjeni odbor ne objavi zaključkov, je trditev o Trumanovih slabih razlogih za odstavitev McA, brez osnove. V.F.

G.urednik! Razlog g.Perlesa, da je bil McA tudi politični šef na Japonskem nima nobene zveze s korejskim slučajem. Prvo je stvar Amerike, drugo je stvar Združenih narodov. V prvem primeru so lahko USA ukrepale kar so hotele, v drugem so bile vezane vsaj na mnenje sovojujočih se držav. Zadeva je postala nerodno ostra, ko je McA na lastno pest ponudil sovražnemu poveljniku razgovore. Poleg tega, pa so ostale vojujoče države, zlasti Anglija, predvidevale, da bi moglo sicer strateško opravičljivo bombardiranje Mandžurije za netiti svetovno vojno. To tudi sam g.Perles priznava, češ da M-Arthurja ni skrbelo, kako bo Kitajska reagirala na to. To pa je tudi kritična točka moralne in politične odgovornosti, ki jo imajo demokratske vlade do svojih narodov in do zgodovine. Mislím, da zapadni državniki lažje in boljše ugotovijo če so že kos take podjetju in če je javno mnenje že na to pripravljeno kot pa general (dasi s petimi zvezdami) enega dela kontinenta. A.J.

G.urednik! McA bi mogel s svojo zahtevo po bombardiranju Mandžurije razširiti vojno na Kitajsko ali celo na Rusijo... Toda, kaj ni baš ob tem dovolj stvarna McAjeva izjava: "Saj se je vojna vendar že začela!"? McAju je šlo le zato, da se sovražnika tolče na naj občutljivejšem mestu in da se tako stvar pripelje do nekega zaključka. Danes vidimo, da še ni nobene ga znaka o koncu korejske zadeve. G.N.

Naročite si pri upravi Klica Triglava za 14/6 Bükvičevo knjigo :

"B R E Z D O M C I"

TITOVİ KOLEKTIVI

Pod zgornjim naslovom je The New York Times dne 2. sept. t.l. priobčil pi smo g. dr. Cirila Žebota, profesorja narodnega gospodarstva na Duquesne uni verzii, uredniku tega lista. Podajamo izčrpen izvleček:

- V Jugoslaviji imajo kmetijske težave in kmečki nemir. V teku je gibanje za izstop kmetov iz kolektivov, kmečki odpor pa se je razširil tudi proti žetvi, mlačvi in prisilni oddaji državi. Gospodarske posledice tega nemira in politični odmevi utegnejo biti resni.

- Da bi jugoslovanska vlada preprečila finančni polom in delovalni zlom kolektivov, je zbrisala njihov preostali dolg državi, obenem pa objavila, da bo iz državnega proračuna krila dograditev zgradb. Umik kmetov iz kolektivov bo ustavljen s silo.

- V vasi, kjer pa ni kolektivov, pa pošilja vlada oborožene vladne oddelke, ki kmete s konico bajonetov prisilijo k žetvi, mlačvi in oddaji. Jasno je, da bo tako šla Jugoslavija skori novo prehrambeno stisko...

- Te razmere morejo resno oslabiti obrambno moč dežele, kar je splošnega pomena. Zapad se je namreč odločil za politiko pomoči, ki presega 300 mlj. ameriških dolarjev.

- Komunistična kolektivizacija ni rešitev gospodarsko-socialnega vprašanja Jugoslavije. Kmetje ne bodo nikdar opustili svoje starodavne nezavisnosti. Da se prepreči končni polom, je potrebno najti naglo stvarno rešitev

- Psihološko je treba kmete nedvoumno zagotoviti, da vlada nima namena u ničiti njihove starodavne samostojnosti. Oddajne cene je treba takoj dvigniti do stopnje, ki bo kupno moč kmetov dovolj zvišala. Le to bo zadosten nagib k potrebnemu naporu pri žetvi, mlačvi in oddajam po kvotah, ki bodo kmetom pustile dovolj za domačo potrebo.

- Vlada mora istočasno obvezno izjaviti: 1) nadaljna kolektivizacija kmetij je dokončno ustavljena; 2) obstoječi kolektivi bodo ali razpuščeni v prvotne sestavine (samostojne kmetije) ali pa spremenjeni v pristne neodvisne zadrugе (slučaj s prejšnjimi veleposestvi napol favdalnega značaja). 3) Visoka kmetijska proizvodnja zahteva visoko stopnjo sodelovanja med samostojnimi kmeti. To je mogoče doseči z oživitvenjem predvojnih svobodnih kmetijskih zadrug.

- Ako režim ni voljan ali sposoben spremeniti kmetijsko politiko, je obsojen na polom kljub vsej ameriški pomoči, ki se naj v tem primeru ukine

Bolgarski nar. odbor

London, 22.9. - (Dopisnik poroča)

Bolgari delajo zdaj na to, da bi se njihov narodni odbor razširil in da bi vanj vstopili najprej nekateri vidni "opozicionalci", ki sicer ne pripadajo "Nacionalni fronti", a imajo z njo stike. V zvezi s to preosnovno slišim imena kot K. Jose Ivanov (monarhist, b. ministrski predsednik), Ivan Balabanov (industrijalec) Damjan Velčev itd.

Madžarski glas na BBC

V začetku septembra je BBC v oddajah za Evropo prenašal odprto pismo Canterburyškemu dekanu dr. Johnsonu, ki ga je napisal "eden od srečnejšev" v Madžarski, odkoder ga je prinesel nek begunec. Znani Rdeči dekan, ki je dobil Stalinovo mirovno nagrado, je pred časom obiškal Madžarsko, bil kot navadno navdušen in je obljubljal, da bo na zapadu povedal resnico. "Kaj je resnica?" ga vprašuje pismo. "Ali Madžarska gledana skozi oči partije ali ti =

sta, ki jo poznamo mi, navadni, nepoznani Madžari?" V dolgem pismu je naštetih mnogo pridobitev ljudskega reda, kakor tajna policija, prisiljenost dela, poljedelske zadrugе in podobne zadeve, ki so nam predobro znane.

- Poleg dobrodošle protikomunistične propagande je zanimivo pomisliti na madžarsko iznajdljivost in zveze, da je pismo doseglo BBC in tako svet.

CVETKA IZ DOMAČIH LOGOV

"Kazni (v industrij. štud. domu) so obstojale v tem, da so morali gojenci s topo žago rezati kos železa ali da so jim pulili lase po glavi v obliki križa ali da so jim naložili post in podobno..."

"Politika", Beograd

Naročnina za Klic Triglava: letno 24/-, četrtletno 6/-; za inozemstvo odgovarjajoča vsota s posebnim doplačilom za letal. dostavo. Uprava: 53 Bucks Hill, Chapel End, Nuneaton